

Slovenski dom

Štev. 61a

V Ljubljani, sreda 15. marca 1939.

Leto IV

Konec češkoslovaške države in konec češke samostojnosti

Sporazum med Hitlerjem in zadnjim predsednikom ČSR dr. Hachom v Berlinu:
Češka se je podala pod varstvo Nemčije
in postala nemška pokrajina
15 nemških divizij z 800 letali začelo zasedat Češko
Brno, Plzen, Moravska Ostrava v nemških rokah
Praga bo zasedena zvečer

Praga, 15. marca. Ko je slovaški deželni zbor razglasil ustanovitev posebne slovaške države, sprejel novo ustavo in postavil začasno vlado, je novi začasni predsednik slovaške republike dr. Tiso takoj poslal zahvalno brzojavko Hitlerju, v kateri ga prosi za takojšnjo pomoč. Poveljstvo nemške vojske je odredilo, da morajo biti pripravljeni nemški oddelki za vkorakanje na Slovaško, če bi bilo to potrebno.

Češkoslovaška vlada je imela ves dan seje. Po poročilih, ki so prihajala v Prago s Slovaškega in iz Karpatske Ukrajine, po ultimatu, ki ga je poslala praški vladi Madžarska, ni češki vladi preostalo drugega, kakor da se obrne po zadnjo pomoč k Hitlerju, saj se v drugih evropskih prestolnicah ni nihče zmenil za nove razmere v tem delu Evrope. Vlada je sklenila, da se predsednik republike dr. Hacha in zunanji minister dr. Chvalkovski takoj odpeljeta v Berlin k Hitlerju prositi pomoči in varstva za češko. Odpotovala sta s posebnim vlakom ob 16. S predsednikom je odšla tudi njegova hčerka, ki je hkratu njegova tajnica, ter dva višja uradnika iz zunanjega ministrstva.

Dr. Hacha pri Hitlerju

V Berlinu je predsednika češke republike sprejel v Hitlerjevem imenu minister Meissner, dalje načelnik predsedstvene pisarne, številne vojaške in civilne osebnosti ter dostojanstveniki narodno-social. stranke. Na kolodvoru je bila postavljena častna četa nemške vojske, katero je dr. Hacha obšel in pozdravil. S postaje sta se češki predsednik in zunanji minister odpeljala v hotel Adlon.

Nemški zunanji minister v. Ribentropp, ki je obiskal v hotelu »Adlon« predsednika dr. Hacha in zunanjega ministra dr. Chvalkovskega, je odšel ob 1 ponoči iz hotela ter se odpeljal v zunanje ministrstvo. Dr. Hacha in dr. Chvalkovski sta po odhodu von Ribentropa še nadalje konferirala v

omenjenem hotelu. Predno je nemški zunanji minister začel razgovore s češkima državnika, je bil sprejet v daljšo avdijenco pri Hitlerju. Kmalu po odhodu von Ribentropa so bili sprejeti pri Hitlerju dr. Hacha in dr. Chvalkovski ter češki poslanik v Berlinu Mastny. Razgovori so trajali do 3 zjutraj, nakar so se češki državniiki odpeljali nazaj v hotel »Adlon«.

Hitler je češke državnike sprejel v svojem delovnem kabinetu. Pri teh razgovorih je bil navzoč tudi nemški

zunanji minister von Ribentropp. Ob prihodu dr. Hache v palačo nemškega kanclerstva, so dr. Hacho sprejeli nemški minister Meissner in pobočnik kanclerja Hitlerja Brückner. Uvrščena je bila pred palačo tudi častna četa nemške vojske z godbo, ki je odigrala pozdravno koračnico. Predsednik dr. Hacha je v spremstvu von Ribentropa in šefa protokola von Dernberga obšel častno četo, nato pa odšel v kabinet kanclerja Hitlerja, kjer je bil takoj sprejet.

Uradno poročilo o koncu Češke

Nočni sestanek med predsednikom češke republike in med nemškim voditeljem je trajal 45 minut, nakar sta se dr. Hacha in dr. Chvalkovski odpeljala na posvetovanje z Göringom in Ribentropom. Ob 2.55 ponoči je bil podpisan med Nemčijo in Češko sporazum, o katerem pravi uradno poročilo takole:

Hitler je v navzočnosti zunanjega ministra Ribentropa sprejel dr. Hacha in dr. Chvalkovskega po njuni želji. V Berlinu sta prišla zaradi resnega položaja, ki je v zadnjih tednih nastal v bivši češkoslovaški državi. Tako nemški kakor češki zastopniki so pri posvetovanjih izrazili prepričanje, da je treba skupno napeti vse sile za vzdržanje reda in miru v tem delu Srednje Evrope. Predsednik Češkoslovaške republike je izjavil, da zaradi končnega pomirjenja polaga usodo češkega ljudstva in češke zemlje z zaupanjem v roke nemškega voditelja. Vodja je to iz-

javo sprejel ter dejal, da se je odločil postaviti češko ljudstvo pod varstvo nemške države. Nemčija bo češkemu ljudstvu jamčila za samostojni razvoj njegovega narodnega življenja po določilih, ki jih vsebuje sporazum, podpisan 15. marca 1939 po Hitlerju, dr. Hachu, dr. Chvalkovskem in Ribentropu.

Takoj nato je bilo izdano povelje nemški vojski, da se pripravi za vkorakanje na češko in moravsko ozemlje. Ponoči so govorili po radiu razni nemški voditelji, med njimi dr. Goebbels, ki so pozivali češko ljudstvo, naj sprejme novi položaj. Nemška vojska je že začela korakati na Češko. Praška vlada naj zapove češke vojski, da se ne bo stavila v odpor proti nemškim četam, ker bodo Nemci vsak odpor zlomili, marveč naj nemško zasedbo olajšajo. To opozorilo so nemške postaje, za njimi pa tudi češke, oddajale vsake četrt ure vso noč.

Praga, 15. marca. Praško prebivalstvo je bilo vso noč pokonec zaradi usodnih dogodkov, ki jih je pripravil sestanek v Berlinu. Okrog 3 zjutraj je praška radiopostaja sporočila sklep, ki so ga sprejeli nemški in češki državniiki v Berlinu ob razgovorih med Hitlerjem in Hachom. Od 4 dalje je praški radio vsake četrt ure oddajal pozive vojnega ministrstva vojski, naj ostane v vojašnicah in naj ne nudi nikakega odpora nemškim četam, ki so začele zasedati češko ozemlje ob 7. Radio je prosil prebivalstvo, naj bo mirno in naj se izogiblje vsakemu spopadu. Po radiu je bila dana tudi poštnemu, telegrafskemu in železniškemu osebju zapoved, naj stori vse za vzdrževanje redne prometne službe. Ob 3 zjutraj je bila izredna seja vlade, na kateri so ministri zvedeli za vsebino sporazuma med Hitlerjem in Hacho. Vlada je sporazum sprejela in potrdila.

Berlin, 15. marca. m. V razgovoru, ki ga je imel nek visoki uradnik pri nemški vladi z dopisnikom »United Pressa«, je izjavil, da je za trenutno krizo odgovoren predsednik USA Roosevelt. V tej izjavi je omenjeni visoki funkcionar nemške vlade tudi dejal, da so govori Roosevelta o demokraciji in oboroževanju ter njegovo kritiziranje avtoritativnih držav vzbudili na Češkem prepričanje, da lahko še nadalje tlačijo Slovače in da Nemčija ne bo posredovala. Toda, prevarili so se. Za to je odgovoren Roosevelt.

Berlin, 15. marca. Davi ob 7 je dr. Goebbels po radiu zapovedal vsemu nemškemu ljudstvu, naj izobesi zastave v znamenje veselja nad dogodki, ki so Nemčiji dali spet eno pokrajino. 7

Podrobna poročila v redni izdaji.

Nemška vojska zaseda Češko in Moravsko

Zaradi dogodkov, ki so se pripravljali, je bilo ob češko-nemški meji pripravljenih že od predsinočnjim 40 nemških divizij, včeraj pa so Nemci koncentrirali še 14 divizij, dve motorizirani diviziji pa sta zasedli šlesko-češko mejo proti Breslavu. Vse avtomobilske ceste, ki drže proti češkemu in moravskemu ozemlju, so bile za osebni promet od včeraj zjutraj dalje zaprte. Nemške vojaške oblasti so zaplenile veliko osebnih avtomobilov za prevoz čet.

Danes zjutraj ob sedmih so Nemci prekoračili mejo na več krajih, tako pri Melniku in Mesnu. Spremlja jih 800 lovskih in bombnih letal. Do 9 zjutraj so zasedli Brno, Plzen, Moravsko Ostravo. Radijska postaja Melnik je ob 8 že dala prvo oddajo v nemščini. Češko prebivalstvo ne nudi nikakega odpora nemški vojski in ni prišlo do zdaj do nobenega, niti najmanjšega spopada. Nemške čete bodo zasedle Prago najpozneje noč do 6. Češke čete in policija se povsod mirno udajajo nemški vojski, ki jih razorožuje.

Skrivnost človeške lobanje, ki so jo našli kozji pastirji

Maribor, 14. marca.

Dne 12. maja 1938 so pasli otroci posestnika Kosa v gozdu na Rdečem bregu kozo. Mala Frančiška Kos je pri tem našla pod neko smreko na grozno najdbo. Pod smreko je ležala dobro ohranjena človeška lobanja brez spodnje čeljusti. Otroci so o najdbi takoj obvestili starše in kmalu so prišli na mesto tudi orožniki iz Sv. Lovrenca na Pohorju. Preiskali so ves gozd, da bi našli še ostalo okostje, od katerega je lobanja izvirala, pa je bilo vse iskanje zastonj. Očividno se je lobanja pritrdila od nekega po strmem bregu navzdol ter se je ustavila na majhni ravni poleg smreke. Lobanja so potem odnesli v Podvelko, kjer so jo hranili v neki šupi, dokler ni umrla neka Hanzl Katarina. Tedaj so to lobanjo položili k njej v krsto ter so jo tako pokopali na pokopališču v Breznem.

O najdbi človeške lobanje v gozdu so se razširjale najrazličnejše govorice. Ljudje so pripovedovali o zagonetnem zločinu, potem se je spet govorilo, da je bila to glava nekega obešenca, ki si je končal življenje visoko na hribu. Potem, ko je truplo padlo zaradi strohnosti z vrvi ter je segnilo na zemlji, da je veter ali dež ali pa morda gozdna žival lobanjo sprožila, da se je odkrila po hribu navzdol. Bile pa so tudi govorice, da bi morda bila to lobanja posestnika Antona Kozjaka iz Kaple, ki se je dne 29. aprila 1935 napotil od doma na Rdeči breg ter je potem

skrivnostno izginil.

Namenjen je bil na obisk k čevljarju Feliksurnautu na Rdečem bregu. O tem obisku je nekaj dni, preden so ga pogrešili, pripovedoval svojim sosedom. Z Urnautom sta bila stara znanca. Bila sta namreč skupaj osumljena zaradi umora Marjete Grušovnik, ki je bila zadavljena dne 14. septembra 1920 v Heblvem lesu v Zgornji Kapli. Preiskava pa takrat ni prinesla na dan pravih obtežilnih momentov, pa sta bila izpuščena in je bilo postopanje proti obema ustavljeno. Kozjaka Antona pa je zadela roka pravice kasneje. Leta 1925 je prišel na zatožno klop pred porotnike

zaradi suma umora svojega brata in zaradi požiha.

Bil je takrat obsojen na 20 let robije. Ko pa je odsedel 10 let, je bil zaradi vzornega obnašanja v ječi in zaradi raznih amnestij pogojno odpuščen. Za časa njegovega zapora je vodila doma gospodinjstvo njegova druga žena Neža. Njegov sin iz prvega zakona pa je medtem, ko je bil Kozjak v ječi, odrasel, pa se je sam polastil posestva ter precej lahkomišelnost gospodaril. Imel je več nezakonskih otrok ter je za vse te stroške prodajal les iz domačega gozda, pa so nastale doma napete razmere. Kakor smo že omenili, je stari Kozjak dne 29. aprila 1935 nenadoma izginil. Poročila se je takrat pri ljudeh sumnja, da ga je

ubil njegov lastni sin.

Orožniki so začeli zadevo preiskovati ter so res našli priče, ki so govorile, da se je sin o očetu večkrat izrazil, da ga bo »pofefale« (ubil). Tudi stari Kozjak je baje izjavljal, da se sina boji. Tako je bilo potem naravno, da je nastal sum, da je sin očeta nasilno odstranil. Sin je bil aretiran ter je mariborsko okrožno sodišče precej časa vršilo v tej smeri preiskavo. Na Kozjakovem domu in povsod so iskali truplo pogrešanega, pa ga niso našli nikjer. Preiskava proti sinu je bila potem zaradi pomanjkanja dokazov ustavljena in sodišče je ustavilo postopanje ter je sina izpustilo.

Lobanja v gozdu odkriva novo smer.

Ko so kozji pastirji našli v gozdu na Rdečem bregu človeško lobanjo, je spravila ljudska govorica to najdbo v zvezo s pogrešanim posestnikom Antonom Kozjakom. Zanimali so se za stvar tudi orožniki, vendar tudi tedanja preiskava ni spravila na dan nobenih sledi in nazadnje je vse skupaj zaspalo. Ljudska govorica pa še ni počivala, vedno znova so prišle med ljudi vesti o tem in onem, vse pa se je končalo tako, da so ljudje govorili, da je bil Kozjak v gozdu na Rdečem bregu ubit in zakopan. Pa tudi te govorice bi bile počasi prenehale, če ne bi nastopili drugi momenti, ki so znova vzbudili zanimanje ljudi in orožnikov za to zagonetno zadevo.

Žena obremenjuje moža

Na Kozjem vrhu živi sedaj čevljar Feliks Urnaut s svojo ženo Elizabeto. Urnaut in njegova žena sta stanovala poprej na Rdečem bregu v občini Podvelka na drugi strani Drave, nedavno pa sta se preselila na Kozji vrh. Tam se je začela žena Elizabeta nekam sumljivo zanimati za nekega Josipa Adama na Kozjem vrhu, kar je spravilo njenega moža Feliksa Urnauta v ljubosumnost in veliko jezo. Hotel jo je preteptati s kolom, debelim kot človeška roka, ko pa ji je grozil, mu je žena odvrnila: »Samo prst položi na mene, pa ti bom pokazala, da ne boš več trave tlačil. Že zdavnaj bi bila zgnila tieta vrva, na kateri bi ti moral viseti, če bi jaz povedala, kaj si napravil.« Na te besede mož ni ničesar ukrenil, vrzel je kol proč ter se je mirno z ženo napotil domov. To je bilo dne 7. novembra lanskega leta. Te besede je slišal posestnik Franc Mravljak st. iz Kozjega vrha. Dne 26. decembra je bila Elizabeta Urnaut zopet pri sosedu Mravljaku, ki jo je vprašal, kaj ve o smrti Feliceve — tako so namreč nazivali po domače pogrešanega Kozjaka. Žena je odvrnila, »da mi ni zaradi otrok, za katerimi bi ljudje kazali s prstom, da jim je oče morilec, bi ga že zdavnaj izdala; zdaj je bolan, če ne bo umrl, ga bom pa izdala.« Potem je še parkrat tako govorila.

Urnaut in žena aretirana

Za te izjave so izvedeli tudi orožniki na Remniku. Dne 12. marca se je zgledala pri Urnautu orožniška patrulja, ki je aretirala Urnauta in njegovo ženo ter ju odgnala v zapore marenberškega okrajnega sodišča. Medtem so bile zaslišane tudi druge priče, tako Franc Mravljak ml., sin pogrešanega Kozjaka Franc. Te priče so pripovedovale, da jim je žena osumljenega Urnauta večkrat pripovedovala, da je njen mož napravil že »dve evinjarije«. Ko mu je nekoč očitala umor Feliceve (Kozjaka), je vzel v hlevu vrvo ter je hotel oditi v gozd, da se obesi. Žena mu je vrvo iztrgala iz rok. Pozneje je hotel kupiti strup, da bi ga izpil na žganju ter se tako končal, ker ga je grizla vest. Žena je večkrat silila vanj, naj ji pove, kje in kako je ubil Felicevo, pa ji tega ni hotel povedati.

Nepojasnen zločin — vzrok umora

Feliks Urnaut dosedaj še ni ničesar priznal. Veliko je pa obtežilnih momentov, ki govorijo za njegovo krivdo. Predvsem je tu še dosedaj nepojasnen zločin, ki je bil izvršen dne 14. septembra 1920 leta v Heblvem lesu na Kapli. Kot smo že poprej omenili, je bila tam zadavljena Marjeta

Grušovnik, pa sta bila zaradi tega zločina osumljena Urnaut in Kozjak. Ko se je Kozjak leta 1935 vrnil iz ječe, na katero je bil obsojen zaradi požiha in suma umora svojega brata, so začeli ljudje govoriti, da bo kmalu moral nazaj v zapore, da bo dajal skupaj z Urnautom odgovor zaradi umora Marjete Grušovnik. Ko je Kozjak za te govorice izvedel, je rekel, da mora ljudem jezike zavezati. Pripovedoval je, da se bo napotil k Urnautu, da se bosta pomenila, kako bi nastopila proti ljudem, ki kaj takega o obeh govorijo. Dne 29. aprila se je Kozjak res napotil s Kozjega vrha v Brezno ter od tam čez Dravo v Podvelko, kjer je spraševal ljudi, kjer stanejo Urnaut Feliks. Povedali so mu, da stanejo na Rdečem bregu, da pa je zaposlen v tovarni lepence v Podvelki. Kozjak je pri tej priliki ljudem govoril, da se mora z Urnautom nekaj pomeniti zaradi babe, ki je bila leta 1920, zadavljena v Heblvem lesu. Od tu naprej pa je za Kozjakom zmanjkala vsaka sled. Nihče ne ve, ali se je sestal z Urnautom, ali sta govorila inkaj se je z njim nadalje zgodilo. Morda je resnično, da je lobanja, ki je bila najdena na Rdečem bregu, Kozjakova in da je slučaj spravljal vse na dan, da se najdejo krivci njegove smrti ter dobe zasluženo kaze. Vsa zadeva pa vzbuja v Dravski dolini ogromno zanimanje in ljudje govorijo sedaj samo o tej zagonetki, ki bo najbrž kmalu pojasnjena.

Poslanska zbornica sprejela državni proračun

Belgrad, 15. marca. m. Na sinočni seji poslanske zbornice je bila končna razprava o državnem proračunu in o predlogu finančnega zakona. Državni proračun in finančni zakon sta bila nato sprejeta z 297 glasovi. Večina poslancev je glasovala za proračun. Opozicija se je, kakor običajno, vzdržala glasovanja tudi sinoči. Predsednik skupščine Milan Simonović je predlog državnega proračuna in finančnega zakona poslal v nadaljnje razmatranje senatu.

Na današnji popoldanski seji senata bo plenum senata predlog finančnega proračuna in finančnega zakona odstopil v razpravo finančnemu odboru v senatu.

Bivši poslanec dr. Dobovišek obsojen

Celje, 15. marca.

Ob 9 dopoldne se je pričela pred sodnikom posebnim g. dr. Farkašem razprava proti celjskemu odvetniku in bivšemu narodnemu poslancu dr. Rudolfu Dobovišku. Državni tožilec ga je obtožil, da je neposredno pred volitvami v podeželske občine 6. decembra 1936 dal tiskati letake, ki

Filmi

»Havajska glasba« (Kino Matica). Za mladega pevca Bobbyja Breena je bil napisan tekst, ki je podoben tisočerm ameriškim aperetnim, pol avturističnim proizvodom, ki so napravljeni nalašče za enega ali drugega »specialista« (pevca, plesalca, drsalca, plavalca itd.). Prav značilno je, da Amerikanci v takih slučajih ne polagajo nikakršne posebne važnosti na kvaliteto zgodbe, v katero vpleto »specialista«. — Tudi v »Havajski glasbi« ne smemo pričakovati bogve kakšnega umetniškega doživljanja. Zgodba je postranska stvar, izmišljena le zato, da bi lahko širše občinstvo po svetu spoznalo »čudežnega otroka«, osemljetnega Bobbyja Breena, ki zapoje nekaj čudovitih pesmi. Povrh se nam v filmu predstavi še odlični orkester. Visoko dela ne moremo meriti; kdor je zadovoljen s prijetnim, nad »Havajsko glasbo« najbrž ne bo razočaran.

Zagrebski »hrvatitelj« so potuhli za prevod nemškega, v reklamah napovedanega filma »Nordlichte fantastično hrvaško gostostasnost — »Bijela smrt!« Pa vendar ne bodo slovenski prevajalci stili po njihovih korakih! Čemu ne bi nemškega »Nordlichte« prevedli lepo s »Severnimi sijemci«. Hrvaški prevod »Bijela smrt« je tako očito bedast, da se mu že zdaj posmehujejo gledalci, ki gledajo na platno reklamo za ta film. Upajmo, da bomo dobili spodoben prevod! Čas bi že bil, da bi naši prevajalci prenehali z neslanim presajanjem hrvaških indovskih modrijanov!

Jih je razširil nato v občinah Vojnik in Nova Cerkva in v njih pod naslovom »Za volivce občine Smartno v Rožni dolini« napisal sledeče:

»Čelo v teh hudih časih stiske gre iz Slovenije v Belgrad 800 milijonov dinarjev več kot pa pride nazaj. Centralizem je do zdaj požrl 12 milijard dinarjev slovenskega denarja. Vse ta denar so uporabili tam doli in nam Slovencem je ostala le revščina. Denarja ni nikjer med ljudmi. Naši denarni zavodi so prazni in posojila ne dobiš, če je stiska še tako velika. In kaj s kmetstvo zaščito. Vključbo na slovenskih gruntih je dobila belgrajska agrarna banka. Kmetje bodo plačevali dolgove tej banki. Mi Slovenci bomo imeli še bolj prazne žepe. Denarja bo vedno manj med nami.«

Državni tožilec je dr. Doboviška obdolžil, da je to iznesel z namenom, da bi povzročil nerazpoloženje med ljudstvom.

S sodbo okrožnega sodišča z dne 3. aprila 1937 sta z dr. Mikušem Rudolfom, bivšim županom v Vojniku obsojena po čl. 4, ker sta razširila letak pred volitvami v podeželske občine. Dr. Rudolf Mikuž, ki je bil zaslišan pri razpravi kot obdolženec, je navedel, da mu je besedilo za letak dal takratni poslanec Rudolf Dubovišek in da je dal ta letak v tisk tudi po Doboviškovem naročilu. Dobovišek pa pravi, da ni izdal tega letaka. Zatrjuje, da je prišel dr. Mikuž k njemu v kavarno Evropo ni mu ponudil letak, naj ga prebere. Dr. Dobovišek je besedilo prebral in nekaj črtal, popravil in nekaj stavkov v celoti spremenil. Njuno pogovor pa da je bil čisto zasebne narave.

Ob zaključku lista izvezo, da je bil dr. Dobovišek obsojen na 1000 din denarne kazni, oziroma 15 dni zapora.

Hitlerjev razglas o zasedbi Češke

Berlin, 15. marca. Nemški državni kancelar Hitler je sinoči dal naslednji proglas nemškemu ljudstvu:

Nemškemu narodu! Potem ko je bila šele pred nekaj meseci Nemčija prisiljena, da v varstvo svojih rojakov nastopi proti češkemu režimu, je v zadnjih tednih zopet opaziti take pojave. V prostoru, kjer je toliko narodnosti, je postalo to nevarno, in so vladale neznosne razmere. Proti temu napadu na svobodo so se te dni uprli narodi in se ločili od Prage. Češkoslovaška je prenehala.

Od nedelje dalje je bila Češkoslovaška torišče divjih izbruhov, ki so spet zahtevali več žrtv, žal pa so bili med padlimi Nemci. Vsako uro se množe kliči prizadetih na pomoč. Iz krajev nemških otokov, ki jih je Nem-

čija lani velikodušno pustila Češki, so se začele valiti reke beguncev, ki so se s premoženjem vred zatekale v Nemčijo. Nadaljevanje takih razmer mora povzročiti popolen razkroj v ozemlju, na katerem je Nemčija življenjsko interesirana, na ozemlju, ki je ti-soletja pripadalo Nemčiji.

Da to preprečimo in da omogočimo mirno sožitje v tem življenjskem prostoru, sem sklenil, da danes pošljem nemške čete na čerko in Moravsko. Naše čete bodo razorožile teroristične tolpe in tudi čete, ki jim krijejo hrbet. Tako bo zemlja, ki je bila tisočletja združena z Nemčijo, zopet zemlja miru in reda.

Berlin, 15. marca 1939.

ADOLF HITLER.

Madžarska vojska na poljski meji Ozemlje Karpatske Ukrajine so si razdelile Poljska, Madžarska in Romunija

Varšava, 15. marca. Med Poljsko, Romunijo in Madžarsko je bil sklenjen sporazum o skupni zasedbi in razdelitvi ozemlja Podkarpatske Rusije. Romunija bo dobila 20 romunskih vasi in zaokrožila svojo mejo tako, kakor ji narekujejo njene obrambne zahteve glede Madžarske. Poljska bo zasedla ozek območni pas in se že njene čete pripravljajo na vkorakanje.

Madžarsko poslanstvo sporoča, da so madžarske čete, ki so včeraj vkorakale v Karpatsko Ukrajino, popoldne že prodirle do krajev, ki so samo še 15 km oddaljeni od poljske meje. Madžarske čete nadaljujejo s prodiranjem. Davi so madžarske čete bile že na poljski meji.

Nova slovaška država se bo naslonila na Nemčijo in Italijo

Prva izjava zunanjega ministra Durčanskega

Bratislava, 15. marca. Zunanji minister slovaške države Durčanský je dal dopisniku francoske agencije Havas izjavo, v kateri pravi:

Zunanji minister samostojne slovaške vlade Durčanský je dal posebnemu dopisniku Havasa prvo izjavo. V njej pravi med drugim:

Stvarnost mora biti kašpot tako slovaške zunanje, kakor notranje politike. Čehi so vodili ideološko politiko in to jih je pokopalo. Mi kot vlada majhnega naroda ne smemo voditi velike politike. Naša naloga bo, da ohranimo našo neodvisnost in da po najboljšem znanju delamo v korist lastnih interesov. Zato želimo živeti v dobri sosesčini z našimi sosedi. Ker je Nemčija naš najvažnejši sosed, želimo z njo živeti v najpristranejšem razmerju. Enako bo tudi z Italijo. To nam nalagajo tudi dejstva sama. Kajti vse države v srednji in vzhodni

Evropi vzdržujejo z Rimom razmerje, ki postaja čedalje tesnejše. Naše razmerje do Francije in Anglije bo prav tako pristrano. Z Madžarsko želimo ustvariti stanje dobre sosesčine, temelječe na vzajemnem spoštovanju skupne meje. Nimamo namena zavzeti kakšno posebno stališče proti Češki, ker smo tako dolgo trpeli zaradi napak storjenih proti nam. Vse to spada zdaj v preteklost.

Na vprašanje, ali bo Slovaška pristopila k paktu proti kominterni, je Durčanský odgovoril: O tej stvari nisimo še sklepali. Slovaška si prizadeva, da ostane čim bolj zunaj raznih zvez. Kljub temu je ta pristop možen zaradi okoliščin samih.

Glede Karpatske Ukrajine je minister Durčanský podčrtal, da je Bratislava želela ustanoviti popolnoma slovaško državo, zato ne vidi nobenih ovir za priključitev Ukrajine Madžarski, če je takšna volja Ukrajincev.

Dogodki ob razpadu češkoslovaške republike

Dobrih štiriindvajset ur je zadostovalo, da se je zemljevid Srednje Evrope spremenil ...

... je prenehala in se razdelila na tri samostojne države.

Dogodki včerajšnjega dne, ki so prinesli razpad češkoslovaške države, so v kratkem naslednji:

Ob 10 dopoldne se je vrnil iz Berlina v Bratislavo predsednik slovaške vlade dr. Tiso. Slovaški deželni zbor se je takoj sestal na dolgo sejo. Na njej je dr. Tiso poročal o svojih razgovorih s Hitlerjem in z nemškimi voditelji. Po triurni seji je parlament sklenil proglasitev slovaške neodvisne države ter popolno odcepitev od Čehov. Hkratu je bila razglašena tudi nova začasna ustava slovaške države, ki vsebuje naslednjih pet točk:

1. Slovaška pokrajina se proglasi za neodvisno slovaško državo. Slovaški pokrajinski zbor se pretvori v zakonodajni zbor slovaške države.

2. Do objave ustave slovaške države je vsa izvršilna oblast v rokah vlade, ki jo imenuje parlament.

3. Vsi zakoni, ukazi in ostali ukrepi ostanejo v veljavi s spremembami, ki izhajajo iz duha o neodvisnosti slovaške države.

4. Vlada se pooblašča, da ukrene vse potrebno za ohranitev reda in varnosti državnih interesov.

5. Ta zakon stopi v veljavo z današnjim dnem, vlada pa ima nalogo, da ga izvrši.

Prva vlada slovaške neodvisne države je sestavljena takole:

predsednik vlade dr. Tiso;
podpredsednik prof. dr. Tuka;
notranji minister in minister za socialno politiko Sidor;
zunanjji minister Durčanský;
finančni minister Pružinský;
gospodarski minister Madrický;
vojni minister Čajloš;
prosvetni minister Sivák;
pravosodni minister Fritž;
prometni minister Stanov.
Predsednik zbornice je Martin Sokol.
Šef propagande Mach.

V dveh tednih se sestane slovaški državni zbor, da izvoli predsednika republike.

Hkratu je prišlo do podobnih dogodkov tudi v Karpatski Ukrajini, kjer so oklicali samostojnost in je dr. Vološin imenoval začasno vlado. Dogodki na Slovaškem so pa sprožili staro vprašanje glede skupne meje med Madžarsko in Poljsko in so že včeraj dopoldne začele prihajati iz Budimpešte kričeče vesti o nasilju, ki ga baje izvaja češka vojska nad Madžari v Ukrajini. Madžari so začeli ropotati z orožjem in zbirati čete ob meji ter so že popoldne prekoračili mejo. Vojsko je zbrala ob ukrajinski meji tudi Poljska, ki je uradno sicer izjavila, da ne misli storiti ničesar, marveč da bo samo »zavarovala svoje koristi!«

Madžari so poslali pod večer v Prago ultimatum, na katerega mora češka vlada odgovoriti v 12 urah. V ultimatu zahtevajo Madžari, da se češke čete umaknejo iz Karpatske Ukrajine, da dovolijo Madžarom oboroženo organizacijo in da se povrne škoda, ki so jo Madžari trpeli ob zadnjih dogodkih.

»Reuter« poroča: Da bi češka vlada ustregla zahtevam madžarske vlade, izraženim v ultimatu, je izdala odlok, da se morajo takoj umakniti vse češke čete iz Karpatske Ukrajine.

Madžari z njenim odgovorom niso bili zadovoljni in je vlada izjavila, da bo storila vse, kar se ji zdi potrebno za varstvo Madžarov v Ukrajini. Po madžarskih trditvah naj bi ukrajinsko ljudstvo enoglasno zahtevalo priključitev k Madžarski. Dr. Vološin se je brzojavno obrnil za pomoč k Hitlerju in k Mussoliniju.

Sinoči je bilo izdano uradno poročilo, ki se glasi: Po ustavi določeni odnosaji med Prago in Ukrajino so prenehali obstojati ter Praga ni več dolžna braniti meje te dežele.

Sprito vseh teh dogodkov ni Češki preostalo drugega, kakor da se je obrnila na edino silo, ki še lahko jamči češkemu narodu golo življenje in obstanek. Zato se je predsednik Hacha odpeljal v Berlin na razgovore z nemškimi voditelji, ki je češki narod v njegovi najhujši uri sprejel v svoje varstvo.

V sklad za »Slovenski dom«

Dozorela je misel za osrednji slovenski prosvetni dom, ki bo nosil lepo ime »Slovenski dom«. Vse naše prosvetne organizacije bodo dobile v njem prijazna ognjišča in strehe. Naše prosvetno delo bo v mnogem olajšano; koliko lažje bo potem voditi širjenje prosvete na deželi, koliko ožja bo zveza med podružnicami in centralnim vodstvom. Dolgo časa smo že potrebovali tako osrednje poslopje, končno ga bomo le dobili. Stavba bo ponosna, taka, kakršna mora biti osrednji prosvetni dom tam, kjer je prosveta na visoki stopnji. Seveda pa je zanja potrebno mnogo denarja. Kje ga dobiti? Dom bo narodna last, člani naroda bodo tedaj zanj prispevali po svojih močeh. Že do sedaj se jih je javilo prav mnogo. Naj danes spet navedemo nekaj darovalcev: po tisoč dinarjev so za bodoči prosvetni dom darovali: ga. Antonija dr. Natlačenova, soproga bana; Ernest Tomec, profesor; D. F.; Zajec Albin, viš. rač. insp. v pok.; Srečko J. Kulundžić; J. Sch.; Jože Ovsenek, profesor; Anton Silič, trgovec; dr. Fabijan Janzen; dr. Alojzij Odar; Sink Franc; Lesjak Franc; Janko Mlakar, profesor; Franjo Erce, podravatelj ZGB; E. B.

Prav bi bilo, da bi vsak Slovenec za ta naš prosvetni dom daroval po svojih močeh. To prelepo zamisel moramo na vsak način uresničiti!

VREMENSKO POROČILO

Planica-Slatna: —7, delno oblačno. 20 cm snega, sren.

Pokljuka: —4, delno blačno, 10 cm pršiča na 50 cm podlage, vetrovno

Od tu in tam

Italijanska igralska družina gledališča »La Penice« iz Benetk bo nočjo nastopila v naši Operi s klasično italijansko komedijo »Zdrava in Chlogi«, za katero se je pri nas udomačilo ime »Zdrava na vasi«. Včeraj smo sicer poročali da bo ta italijanska gledališka družina nastopila v ljubljanski operi s komedijo »Lažnik«, toda v zadnjem času se je spored spremenil, in na to vpljudo opozarjamo naše kulturno javnost, ki se gotovo v velikem številu namerava udeležiti te predstave, ki bo brez dvoma velik kulturni dogodek za našo Ljubljano. Po veliki »Razstavi italijanske knjige« bomo tako imeli priliko videti tudi italijansko dramsko umetnost.

Zastopstvo jugoslovanskih gozdarskih inženirjev je včeraj sprejel v avdienco minister za gozdove in rudnike Ljubomir Pantič. Zastopstvo je ministru razložilo nekatere najnujnejše potrebe društva gozdarskih inženirjev ter ga prosilo za pomoč. Med drugim ga je prosilo tudi, naj čimprej sestavi pravilnik o imenovanju gozdarskih inženirjev ter pravilnik o njihovem napredovanju v državni službi. V prvi vrsti so se zastopniki gozdarskih inženirjev zavzeli za to, da bi tisti inženirji, ki so zaposleni v imovnih občinah, prav tako napredovali, kakor oni, ki so v državni službi. Ministr Pantič je temu zastopstvu gozdarskih inženirjev obljubil, da bo storil vse, kar bo le v njegovi moči.

Industrijsko šolo naj bi ustanovili v Karlovcu, tako zahtevajo karlovski meščani od pristojnih čelnih. Svojo zahtevo utemeljujejo s tem, da je Karlovec industrijsko mesto, v katerem je zastopana predelovalna, kovinarska in lesna industrija ter industrija usnja. Mestna občina gre tej zahtevi meščanov zelo na roko in je že odstopila brezplačno prostor, kjer bo stala industrijska šola.

Avtomobil, ki ga je bil podaril pred leti jugoslovanski poslanik v Bukarešti Jovan Dučić sokoškemu društvu v Trebinju, leži sedaj razbit v larku, kakšne tri kilometre proč od Trebinja. Zgodila se je predvčerajšnjim avtomobilska nesreča, pri kateri je dobil težke poškodbe upokojenec Bogičević, ki se ni imel šoferskega izpisa, a je tokrat kljub temu že sam vozil avtomobil. Poleg njega sta se lažje ponesrečila še dva njegova tovariša, ki sta se s tem avtomobilom peljala iz Trebinja po svojih opravkih.

Uspešno zdravilo proti jetiki je baje iznašla neka Vera Jovanovič iz Djevdjelije. Ko se je svoj čas razvedela, da živi v Djevdjeliji neka ženska, ki zna temeljito ozdraviti vsakega jetičnega človeka, jih je bilo dosti takšnih, ki so iz najoddaljenejših krajev odpotovali v Djevdjelijo k tej ženski, da bi jih pozdravila. Pravilo, da se je teh nesrečnih bolnikov kmalu nabralo toliko, da so bili vsi prostori v tamkajšnjih hotelih in prenočiščih brž zasedeni. Vsak dan so ti tujiči hodili k Jovanovičevi ter jo prosili, naj jim vendar pove, kakšno je tisto čudodelno zdravilo proti jetiki. Toda tega jim Jovanovičeva niso izdala, prav tako ne številnim onim, ki se s pismi obračajo nanjo za pomoč. Ta ženska odločno izjavlja, da ne bo prej povedala, kakšno je zdravilo proti jetiki, dokler ne bodo povedali svojega mnenja o njem tudi zdravniki. Na številna pisma Jovanovičeva tudi ne odgovarja, ker nima toliko denarnih sredstev. Nekemu srbskemu časnikarju, ki ga je vsa stvar tudi zanimala, je Jovanovičeva povedala, da so se že pojavili gotovi ljudje, ki izkoriščajo njeno ime in prodajajo neke vrste zdravila, češ da so to tista, ki jih priporoča ona. Tako je nekdo iz Kragujevca začel prodajati neko travo kot zdravilo proti jetiki in računa zavitek kar po 640 dinarjev.

Za graditev železniške proge Karlovec-Bihač, proti kateri je nastopila na svoji zadnji seji industrijska zbornica v Zagrebu in predlagala v prvi vrsti zgraditev proge Karlovec-Vojnik-Bosanski Novi, se poteguje zagrebški odsek Združenja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov. Ta odsek je na svoji zadnji seji sprejel take sklep: Koranška proga, ki je podaljšek unske, je najkrajša in najboljše zveza Splita z Zagrebom in z ozirom na to tudi z vsem severnim delom države in Srednjo Evropo. Ta proga bo v zvezi z unsko progo v prvi vrsti služila domačemu in tujemu tranzitnemu prometu v naša jadranska pristanišča. V komercialnem oziru bo ta proga ena najrentabilnejših. Teh prednosti ni mogoče doseči z ono progo, ki jo predlaga industrijska zbornica, ker ima ta proga krajšino, ne pa tranzitni značaj, poleg tega pa bi bilo trasiranje težko zaradi težavnega sveta, po katerem bi bila speljana. Proga Karlovec-Bosanski Novi bi šla 50 km vzporedno z obstoječo progo Karlovec-Topusko in bi bila od nje oddaljena le kakih 8 do 15 km. Zaradi tega bi bila ta nova proga tudi konkurenčna sedanji, to se pravi, ekoro isto kot odveč.

»Odhajam nedolžen v smrt zaradi slabih ljudi.« je napisal v poslovnem pismu državni tožilec Midrag Profilović iz Novega Pazarija, ki se je te dni ustrelil. Kaj je pripravilo omenjenega državnega tožilca do tega, da se je odločil za protovojni korak v smrt, od sedaj še ni znano. Tamkajšnji ljudje vedo povedati edino to, da je dolgo vrsto let opravljal svojo službo v Novem Pazariju na splošno zadovoljstvo vseh. Dan pred samomorom je prosil nekega svojega dobrega znanca, učitelja Miloša Spadijera, naj mu spet posodi samokres, kakor je to že večkrat storil, ker se državni tožilec baje ni počutil ponositi dosti varnega. Dejal je, da se okoli njegove hiše vedno plazijo neki sumljivi ljudje, ki mu groze. Učitelj mu je to verjel in mu dal samokres. Državni tožilec je nato odšel na dvorišče in se ustrelil. Pravijo, da je izhajal iz ugledne rodbine iz Belgrada, in da je bil tudi eden najboljših mlajših pravnikov.

O razpravi proti šefu davčne uprave na Ubu pri Valjevu, ki se mora zagovarjati zaradi požiga poslopja davčne uprave in zaradi utaje večje vsote denarja, smo poročali že včeraj. Po zadnjih vestih je zdaj ta razprava preložena, ker je proti šefu davčne uprave prišlo še nekaj novih prijav o ponesrebi denarja. Finančno ravnanje šefa v Sarajevu je na primer prijavilo utajo denarja, ki so ga uslužbenec davčne uprave plačali za svoje zavarovanje. Poleg tega pa je prijavljena tudi utaja letnih vplačil posameznih dolžnikov Agrarne banke. Za razpravo, ki je bila napovedana za predvčerajšnjim, je bilo toliko zanimanja, da je bila na sodnijski prava gneča in so bili vsi ti ljudje kar slabe volje, ko jim je bilo sporočeno, da je razprava za nekaj časa preložena.

Ker se mu je rodila hčerka, je pobegnil z doma neznanom nek kmet iz Smedereva. Zelo si je želel, da bi dobil po štirih hčerkah vsaj že tudi kakšnega sina. Zdaj je bil za trdno prepričan, da bo njegova, toliko vroča želja morda le uslišana. Ko pa so se te dni oglašale v njegovi hiši rojnice, da mu prinesle tudi petič hčerko, ga je to silno potrl. Čisto obupan je hodil nekaj časa okoli hiše, nato pa sklenil za vselej zapustiti dom. Odsel je in do sedaj še niso mogli ugotoviti, kam se je ta nesrečni oče petih hčera podal.

Iz temnih dni, ko je tlačila Slovenijo JNS:

Šenčurski proces je bil uprizorjen s krivimi pričami!

Dve glavni pr.či sta pred sodnijo zaradi krive prisega

Ljubljana, 15. marca.

Prav pred dobrimi 6 leti je bil v Belgradu končan veliki šenčurski proces političnega značaja. Pred državnim sodiščem za zaščito države se je 22. februarja 1933 pričela glavna razprava proti 13 obtožencem zaradi raznih političnih deliktov po zakonu o varstvu javne varnosti in reda v državi. Sodba je bila po napeti razpravi izrečena 6. marca 1933. Med ostalimi obtoženci je bil tudi Janez Brodar, posestnik v Hrastju na Gorenjskem, vztrajen in odločen bорец za slovenske in kmečke pravice, sedanji narodni poslanec. Po izpovedi dveh glavnih, njega zelo obremenjujočih prič je bil takrat Janez Brodar obsojen na 1 leto in pol strogega zapora zaradi zločina po čl. 3 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi in prestopka zaradi žaljenja kralja po §-u 307 k. z. Janez Brodar je kaznen v celoti prestal.

V šenčurskem procesu sta nastopila proti Brodarju zlasti Jože Prešeren in Luka Volk, ki sta tako med preiskavo, kakor tudi na glavni razpravi v Belgradu trdovratno in hladnokrvno vztrajala pri svojih izpovedbah, da sta na lastne oči in v neposredni bližini ob priliki znanih političnih demonstracij, ki so se 20. maja 1932 vršile v Senčurju proti takratnemu poslancu Janku Barletu, slišala Janeza Brodarja, kako je vzklikal proti kralju in državi in vzklikal za republiko oziroma samostojno Slovenijo. Janez Brodar je bil dalje obtožen tudi zločina po čl. 1 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi, da je hujskal množico demonstrantov na upor in napad na orožništvo, ki je takrat tvorilo močan kordon pred dvoriščem Gasperlinove gostilne, kjer je bil Barletov shod. Shoda se je udeležilo okoli 200 oseb, dočim je množica demonstrantov tvorila nad 1000 ljudi. Janeza Brodarja pa je belgrajsko sodišče glede tega zločina oprostilo.

Za podlago obsoedi je belgrajsko sodišče vzelo prav izpovedbe obeh glavnih prič Prešerana in Volka, ki sta tudi prisegla. O istem dogodku in o vzklikih je bilo zaslišanih na sto in sto oseb, med njimi takratni okrajni glavar dr. Ogrin in 15 orožnikov, ki Brodarju takih vzklikov niso mogli očitati in so priče že takrat odločno izjavljale, da Janez Brodar, ki je drugače vplival skupno z Antonom Umnikom pomirjevalno na razburjeno množico, ni nikdar rabil in izrekel inkriminiranih vzklikov.

Po prestani kazni je Janez Brodar, pred njim poprej pa še njegov prijatelj in sodelavec Anton Umnik, povzročil, da je državno tožilstvo na njegov predlog uvedlo obširno preiskavo proti obeh obremenjenima pričama Luku Volku in Jožetu Prešernu. Rezultat te obsežne preiskave je bila obtožba obeh prič zaradi zločina krive prisega in prestopka zaradi lažnega pričanja. Obtožnica, ki jo je bil sestavil dr. Julij Fellahar, je bila dvignjena 20. oktobra 1938.

Mali kazenski senat, ki mu predseduje s. o. s. g. Rajko Lederhas, pa je danes ob 8.30 uveličal kazensko glavno razpravo proti obeh omenjenima pričama zaradi krivoprišežništva.

Objava vojnega razporeda v škofjeloskem okraju

Škofja Loka, 15. marca.

Okrajno načelstvo v Škofji Loki razglasa, da bo v nedeljo 19. marca objava vojnega razporeda za vse obveznike ter dajalec živine in vozil iz občin tukajšnjega okraja in sicer za dajalec živine in vozil iz občin Poljane, Trata, Javorje in Oselica — v Poljanah; za vse one iz občin Selea, Zelezniki in Sorica — v Seleich. Za občine Stara Loka, Škofja Loka, Črni vrh in Zimveč — v Slarem Dvoru pri Škofji Loki.

Pričetek je na vseh treh zbirališčih točno ob 8 dopoldne. Razporeda se morajo udeležiti vsi vojni obvezniki letnikov 1889—1918.

K razporedu ni treba priti rezervnim častnikom in vsem vojninarjem, priznanim invalidom, stalno in začasno nesposobnim ter onim, ki so sicer priznani kot sposobni, a še niso odslužili vojaškega roka.

Opozarjajo se vsi prizadeti, da se temu pozivu brezpogojno odzovejo, ker bodo sicer kaznovani po vojaškem zakonu.

V času razporeda ni dovoljeno točiti opojne pijače.

Športne vesti

Končni rezultati tridnevnih tekem v smuku v Sestriere so bili: 1. Marcellini (Italija) z 298,46, nato Nemec Jennwein z 286,70, potem Italijan Alvera z 284,90 itd. Heim je zasedel 17. mesto z 245,33, Zvan 20. z 226,94, Koblar pa 22. z 201,41. — V damskih tekmah je zmagala Norvežanka Jaspersen pred dvema Italijkama. — Zadnji dan je naš olimpijec Ciril Praček tako nerodno padel, da so ga prepeljali v bolnišnico v Turin. Tožil je o notranjih bolečinah.

Za nedeljsko ligaško tekmo med našo Ljubljano in Jedinstvom je Jug. nog. zveza določila za sodnika Zagrebčana Podupskega. Najvažnejšo tekmo med BSKom in Gradjskim v Belgradu bo sodil Italijanski sodnik. O izidu te tekme je izjavil Josu Jakupič, ki je trenutno v Belgradu, da je prepričan, da bo zmagal Gradjski.

Planiški teden je preložen na dneve od 21. do 26. marca. Ker snežne razmere ne dopuščajo ureditve velike skakalnice v Planici, niti ni zapadlo novega snega, je Udruženje smučarjev Planica preložilo razpisani mednarodni teden od dne 13. do 19. marca na 21. do 26. marca. Zaključni dan bo v nedeljo, 26. marca. Tekme v teh dnevih bodo izvedljive le v primeru, če bo pravočasno zapadel sneg; če pa tudi do tedaj snega ne bo, potem bo ob prvem primernem snegu izveden samo trening nekaj dni, da se dobijo nove izkušnje in novi rezultati. Nemški tekmovalci, ki so prispeli v Planico, so se začasno vrnili, poljski in češki pa so obveščeni, naj odpotujejo v Planico na brozjavni poziv. Ker so v zadnjih dneh bili močni snežni zameti v bavarskih, avstrijskih in švicarskih Alpah, je pričakovati, da bo snežilo tudi v Planici.

Primo Carnera, bivši svetovni boksarski prvak v teški kategoriji, ki je bil pred nedavnim cirkuški artist, zdaj pa je zajadral k filmu, se je včeraj dopoldne poročil v svojem rojstnem kraju Segalsu z mlado pošno uradnico.

Tek čez drn in strn za francosko prvenstvo si je v ženski konkurenci osvojila Fizejeva iz Marseilleja. Druga je Brunova, tretja pa Lemu-

Javno obtožbo danes po odločbi pravosodnega ministra zastopa s. o. s. g. dr. Julij Fellahar, to iz praktičnih procesualnih razlogov, ker je dr. Julij Fellahar poučen v vse podrobnosti šenčurskega procesa, ker je sam sestavil obtožnico in bi drugi namestnik državnega tožilca potreboval več mesecev, da bi proučil obširno gradivo v vseh podrobnostih. Na veliki mizi kazenskega senata leže danes obširni kazenski spisi, saj samo glavni belgrajski akt obsega nad 2000 rednih števil.

Okrožno sodišče je obema obtožencema postavilo ex offio za branilca dr. Celestina Jelenca. Kakor omenjeno, sta obtožena: Luka Volk, rojen 18. oktobra 1901 v Mošah pri Smledniku, zidar, že kaznovan in

Jože Prešeren, rojen 22. marca 1909 v Lužah, občina Senčur pri Kranju, samski vrtnarski pomočnik v Smledniku, že kaznovan. Jože Prešeren je bil v zadevi Antona Umnika, ki ga je tudi »notri tlačil« samo iz koristljubja, že lani obsojen pred kazenskim sodnikom-poedincem okrožnega sodišča v Ljubljani na 6 mesecev strogega zapora radi krivega pričanja. Apelacijsko sodišče pa mu je na priziv državnega tožilca zvišalo to kazeno na 8 mesecev. Prešeren pa kazni ni prestal, ker je bil deležen zadnje decembrske amnestije.

Po uvodnih formalnostih je zastopnik drž. tožilstva dr. Julij Fellahar pričel brati nad 20, s strojem pisanih strani obsegaajočo obtožnico, ki v bistvenih točkah najprej razčlenjuje glavne razloge velike sodbe belgrajskega sodišča, analizira na to izpovedbe raznih prič, zaslišanih v Brodarjevem primeru in prihaja na to na izpovedbe obeh obtožencev, ki sta po sedaj dognani preiskavi resnično in zavestno krivo pričala in tudi prisegla. K razpravi je za danes vabljenih nad 15 prič. Obtožena zanikata krivdo in zatrjujejo, da sta vse povedala v dobri veri. Razprava bo trajala cel dan. Senčurski dogodki se počasi likvidirajo, toda ne tako, kakor si je zamislilo JNS. Ni izključeno, da bo slovenska javnost doživela še prav zanimivo senzacijo, kajti je še druga zadeva zaradi krive prisega.

Med ameriškim Slovenci

V Newburgu sta slavila zlati jubilej zakonskega življenja Mr. in Mrs. John in Ana Mayer. Poročena sta bila pred 50 leti v Zagradu na Dolenskem. Imela sta 11 otrok, od katerih jih živi še sedem.

Slovenski rojak, dobro poznan inž. g. Louis Drašler, je bil pred kratkim imenovan od zvezne vlade v Clevelandu za supervizorja vladnih projektov. Svojo službo je nastopil že z novim letom. Pod njegovo nadzorstvo spadajo vsi parki v mestu in v mestnem okraju, kjer zvezna vlada sodeluje pri delih.

Ogenj je nastal v garaži rokaja mr. Antona Miheliča v Clevelandu, ki je garažo uničil in nekoliko tudi poškodoval hišo. Kako je ogenj nastal, ni znano. — V Waresville bolnišnici je umrl Jernej Mišič, v starosti 48 let. Doma je bil iz Gorjup pri Domžalah in je prišel v Ameriko pred 26 leti. Zapuščata brata. — V Milwaukee je dobilo državljansko pravico 15 Jugoslovancev, med katerimi je tudi več slovenskih rojakov.

V Clevelandu je umrla Marija Kužnik, roj. Furlan, mati poznanega in že umrlega Rev. Ludvika Kužnika. Doma je bila iz vasi Verd na Notranjskem in je prišla v Ameriko pred 36 leti. Zapuščata moža, štiri sinove in štiri hčere.

Madjarski dijaki pridejo na letovišče k nam

Maribor, 13. marca.

Tujskoprometna zveza »PUTNIK« v Mariboru je prejela iz Budimpešte vprašanje, ako bi bila mogoče najti na Pohorju, v Savinjskih Alpah ali kje drugje primerno stanovanje za 50 madjarskih dijakov in dijakinj v starosti od 16 do 18 let. Ta skupina bi rada preživela v Sloveniji, po možnosti v severovzhodnem delu, počitnice od 5. julija do 25. avgusta, to je 50 dni. V eno sobo bi se lahko namestilo 3 do 5 dijakov. Prednost imajo kraji, kjer je možnost kopanja. Ponudbe z navedbo dnevne penzije je poslati čimprej na naslov »Putnika« Maribor, Trg svobode, Grad, tel. 21-22.

nierjeva. V moški konkurenci je zmagal Lalanpe pred Letissierandom in El Ghazijem.

Belgijski prvak v teku čez drn in strn je postal Chapelle, ki je za 12 km 400 m porabil 40 min. 59 sek. in dve desetini.

Velika lahkotletska prireditel v Newyorku. V nedeljo je bila v Newyorku velika lahkotletska prireditel v Madison Square Gardenu. Prišlo je do precejšnjih presenečenj, ker je bil med drugimi v teku na 1000 jardov premagan sloviti ameriški lekač Glen Cunningham.

Tek na 1000 jardov: 1. Borican, 2 min. 8 sek. 8 desetini. 2. Cunningham (20 metrov za njim). 3. Borch.

Tek na 60 jardov čez zapreke: 1. Tolmich 7 sek 4 desetini. 2. Shields. 3. O'Connor.

Tek na 60 jardov: 1. Walker 6 sek 2 desetini. 2. Thompson. 3. Peacock.

Škock ob palici: 1. Gaenslen 4 m 19 cm, 2. Singen 3 m 96 cm.

Tek na 600 jardov: 1. Beetham, 1 min. 11 sekund 3 desetinke. 2. Borican, 3. Wallace.

Tek na dve milj: 1. Donald Lash, 9 min 2 sek. 4 desetine. 2. Deekard, 3. Mac Cluskey, 4. Szabo (Madžarska).

Tek na eno miljo: 1. Fenske, 4 min. 11 sek. 1 desetina. 2. Venzke, 3. San Romani, 4. Cunningham. Cunningham je bil tokrat v zelo slabi formi.

Nov svetovni rekord v plavanju na 500 m prosto je postavil znameniti ameriški plavalec Jack Medica, ki je izboljšal svoj lastni, stari rekord, katerega je bil s časom 5 min. 7 sek. in 8 desetini postavil že leta 1933. Njegov sedanji, novi rekord znaša 5 min. 6 sek. in 8 desetink.

V Bordeauxu je bila v nedeljo odigrana finalna tekma za francosko damsko prvenstvo v lednem hokejuju. Primeroso Bordeaux je premagal F. C. Lyon z rezultatom 1:0.

Nad dva milijona in pol v našem denarju je plačal angleški klub iz prve divizije, Blackpool klubu Sheffield United, enemu vodilnih klubov v angleški prvi diviziji, za njegovega srednjega napadalec Doodsa. Blackpool se je hotel tako na vsak način zavarovati pred nevarnostjo, da bi izpadel iz prve divizije in se vrnil v drugo divizijo.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrsko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
		zjutraj	večernj			mm	vrsta
Ljubljana	753.9	2.6	-4.2	78	9 NE ₁	—	—
Maribor	753.3	2.3	-4.0	80	7 SW ₁	—	—
Zagreb	767.6	2.0	-3.0	70	8 ESE ₂	—	—
Belgrad	766.5	3.0	-3.0	90	10 NW ₁	—	—
Sarajevo	766.7	0.0	-4.0	90	8 0	—	—
Vis	763.3	2.0	-3.0	90	0 NE ₂	—	—
Split	762.3	8.0	0.0	40	0 NE ₂	—	—
Kumbar	759.4	8.0	5.0	40	6 NE ₂	—	—
Rab	765.7	4.0	-1.0	60	0 ENE ₂	—	—
Dubrovnik	760.7	10.0	3.0	40	10 NE ₂	—	—

Vremenska napoved: Večinoma oblačno, zmerno, mrzlo in nestalno vreme s padavinami. Najnižja toplota zraka na letališču -7.6 C.

Koledar

Danes, sreda, 15. marca: Klemen.

Četrtek, 16. marca: Hilarij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Skladateljski večer Pavla Sivica, ki je bil določen za petek, dne 17. t. m., se je moral preložiti zaradi obolevnosti nekaterih sodelujočih na prihodnji mesec, ko bo izvedba celotnega nameravanega sporeda omogočena.

Poziv. Vojaški obvezniki in lastniki prevoznih sredstev (konj, voz, avtomobilov, motornih koles, bicikljev), ki bi morali priti minulo nedeljo k priobitvi vojaškega razporeda, pa so bili iz kakršnihkoli razlogov zadržani, se pozivajo, da pridejo za naslednjo v nedeljo, 19. marca t. l., točno ob 8 uri v mestni vojaški urad na Ambroževem trgu, kjer se jim bo naknadno priobiti razpored. Kdor bo tudi v nedeljo brez predhodnega opravičila izostal, bo pozvan k poveljstvu ljubljanskega vojaškega okrožja in kaznovan po voj. kaz. zakonu.

Akademski pevski zbor bo imel svoj redni letni koncert dne 3. aprila. Na programu so pesmi skladateljev iz dobe Slovenskega preporoda. Koncert, na katerega opozarjamo že danes, bo v veliki unionski dvorani ob 20. Vstopnice v univerzitetni vratarjevi loži!

Dne 23. marca 1939 bo pri okrajnem glavarstvu v Kočevju, soba št. 5, oziroma 7, dražba sledečih lotov za 12 let: ob 10.45 lotiše I. občine Fara z izključno ceno 200 din, ob 11.10 lotiše II. občine Fara z izključno ceno 300 din, ob 11.30 lotiše bivše občine Videm, izključna cena 450 din.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — Začetek ob 20.

Sreda, 15. marca: zaprto.

Četrtek, 16. marca: »Kaj je resnica?« Premiera. Premierski abonma.

Petek, 17. marca: zaprto.

Sobota, 18. marca: »Prevarar«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

OPERA — Začetek ob 20

Sreda, 15. marca: »Lažnik«. Gostovanje ansambla Teatro di Venezia. Izven.

Četrtek, 16. marca: »Ero z onega sveta«. Red četrtek.

Petek, 17. marca ob 15: »Evgenij Onegin«. Di-jaska predstava po globoko znižanih cenah od 16 din navzdol.

Sobota, 18. marca: »Werther«. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 19. marca ob 15: »Ančka«. Izven. Znižane cene.

Ob 20: »Traviata«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenac-Gavellove.

Višnja gora

Iz Višnje gore je mimo Fare v lepih položnih serpentinah speljana proti vasi Leskovec občinska cesta, ki služi predvsem vozovnemu prometu. — Vozovni promet na tej cesti pa dosega od leta do leta večji obseg, zato je nujno, da se primerno vzdržuje, za kar skrbijo vsi posestniki, ki jo kakorkoli uporabljajo. Vzdrževanje je razdeljeno med nje po višini neposrednih davkov. Da pa se popravila točno in primerno izvršujejo, je postavljen poseben nadzorni odbor. Toda navzlic temu je cesta v silno slabem stanju; v jarkih je polno blata in peska, tako da si vada utira svojo pot kar po sredi ceste, ne menec se za besne voznike. Zopet drugod ljudje grabijo listje in ostanke puste enostavno v nalašč zato pripravljenih vdrtih tleh cesti; prav istega mišljenja so tudi drugi, ki iz hribov vozijo cele butare vej in jih potem varno eštrajajo ob cesti.

Vse to je vzrok, da prideš sedaj po končani zimi komaj s praznim vozom skozi, kaj šele s polnim! Na drugi strani pa leži tudi mnoga krivda na tistih, ki bi morali skrbeti, da je cesta vozna, t. j. da se da po njej voziti. Niso pa pri tem vsi prizadeti. Mnogi store svojo dolžnost in popravilo, kakor pač morejo, nekateri maloštevilni pa iz jeze ali kljubovalnosti namenoma ne popravljajo svoje ceste, tako da je tudi delo prvih več ali manj brez pomena.

Prav bi zato bilo, da postavljeni odbor sedaj cesto enkrat temeljito revidira, ugotovi potrebna popravila in prisili delomrzneže, da tako ali drugače opravijo v red, kar jim je bilo v tem namenu zaupano!

Sicer pa se prav v tem času zopet precej razpravlja o tej cesti, da se zveže z že skoraj dograjeno cesto Devica Marija v Polju—Smartno pod Litijo. Če se to kdaj uresniči, bi s tem zadobila cesta še važnejši položaj, čemur pa bi ustrezala le, če bi se merodajni činitelji brigali.

Nepopolniji rokovernjač obsojen

Maribor, 14. marca.

V včerajšnjem »Slov. domu

Naš paviljon na newyorški razstavi

Na njej bo razstavljen tudi model dubrovniške lekarne, najstarejše na svetu

Naše izseljeniško časopisje v Združenih ameriških državah objavlja izjavo našega poslanika v New Yorku Konstantina Fotića o sodelovanju kraljevine Jugoslavije na veliki svetovni razstavi. V tej izjavi je poslanik dejal tudi tole:

Jugoslovanski paviljon na svetovni razstavi v New Yorku ima namen prikazati ameriškim narodom ne samo naravne lepote in bogastva naše mlade kraljevine, pač pa tudi ogromne napore, ki so jih Jugoslavlani pod modrim vodstvom Nj. Vis. kneza namestnika žrtvovali za ohranitev svetovnega miru in napredka slovanstva.

Ta razstava, na kateri sodeluje domalega ves kulturni svet, bo prikazala svetovni javnosti splošno stanje naših državnih in gospodarskih ustanov, začeti od zgodovinskih kmetijskih organizacij, pa vse do najmodernejših ustanov na polju zavarovanja narodnega zdravja, narodne prosvete in pa sporta. Malo je ljudi, ki vedo, da ima Jugoslavija na primer najstarejšo lekarno, ki uspešno posluje v Dubrovniku že od začetka srednjega veka. Model te najstarejše lekarne na svetu bo razstavljen na newyorški razstavi.

V nadaljnjem svojem govoru je minister Fotić poudaril pomen sodelovanja Jugoslavije na svetovni razstavi ter naglasil posebno željo Jugosla-

vije, da z vsemi sosedi ohrani dobre in prijateljske odnose ter da zviša kulturno stopnjo in poveča blagostanje svojih državljanov. Izrazil je tudi globoko hvaležnost našega ljudstva velikemu amerišku narodu za prijateljsko in človeško postopanje proti stotisočim našim sinov, ki so v raznih krajih Amerike našli na gostoljubnost ter tam ustanovili svoje nove domove.

Na veličastni svetovni razstavi v New Yorku, ki se bo odprla 30. aprila, je naša država poskrbela, da bo na njej razstavila svoje proizvode in zanimivosti v 1000 m² velikem paviljonu narodov. Na pročelju paviljona je postavljen pred glavnim vodom velik krasen simbolični kip, ki predstavlja skromnost in moč Jugoslovancov, ki so se mnogo stoletja borili za svojo svobodo in napredek. Nad glavnim vodom v paviljon je velik razsvetljen zemljevid Jugoslavije v živopisnih barvah. Na njem je z morda barvo označeno naše Jadransko morje, dalje zelena polja, naše železniške proge, avtomobilske ceste in letalske zvezde. Do razstavljenih predmetov v zgornjem nadstropju paviljona se pride z dvigalom. V paviljonu bo tudi mala bosanska kavarna, v kateri bodo obiskovalci razstave lahko pili pristno bosansko kavo.

Sin nemškega barona - francoski legijonar

Njegov oče je streljal z „debelo Berto“ na Pariz

Čeprav je minilo že dvajset let, kar je končala svetovna vojna, vendar je ostal na njo še živ spomin in strah pred bodočo vojno. Saj imamo še vse polno žrtev njenih strahot. Invalidi so dovolj zgovorna pričja za to. Pa tudi drugih spominov je še vse polno. Eden takšnih je tudi ogromni nemški top »debeli Bert«, s katerim so Nemci streljali iz Berlina v Pariz. Francozom ta top ni prizadejal toliko gnotne kot pa moralne škode. Parizani so debelo gledali, ko so začele padati v Pariz granate. Končno so pa s pomočjo vohuna le ugotovili, odkod jim pošiljajo »hruškec«. Nemci so bili na top zelo ponosni in jim je veljal kot nekak simbol.

»Debeli Bert« je stala nekje pri Berlinu in njegov strel je spremljal grom drugih manjših topov, da bi tako zadušili njegov strašni pok. Toda kaj točnejšega se danes ni znanega o njem. Njegova cev je bila baje dolga 36 m in za vsak strel so porabili na desetine kilogramov smodnika. Lahko si mislimo, kakšen velikanski je to bil. Kaliber pa je bil z ozirom na njegovo velikost precej majhen, samo 220 mm. Cev je bila preračunana na okrog 60 strelcev, potem pa bi postala neuporabna. Tolikšna količina smodnika je namreč proizvajala ogromen pritisk in vročino in se je cev zaradi tega raztegnila in postala neuporabna, ker se je kaliber povečal in streljanje postalo tako netočno. Kako je bilo rešeno vprašanje

upora zraka, ali tako, da je šla krogla skozi brezračni prostor, ali s pomočjo nekakšnih raket, vse to je tudi samo domneva. Kajti težko si je predstavljati, kako bi bilo mogoče poslati kroglo tako daleč, ker krogla naleti pri svojem letu na razne zračne plasti, ki jo utegnejo tako preusmeriti, da cilja sploh ne doseže. Toda, kakor rečeno, so vse to samo domneve.

Toda naj bo že tako ali tako, gotovo je, da se je usoda nekoliko poigrala in se zgodba ne sklada s častjo in spoštovanjem, ki ga je ta top užival. Dejstvo je, da je sin poveljnika, ki je s tem topom streljal na preplašene Parizane, postal francoski legijonar, torej član vojaškega oddelka tistišga naroda, na katerega je njegov oče v goreči rodoljubnosti pošiljal smrtonosne izstrelke.

Mlada leta

Maks von Roda je sin Alberta von Roda, inženirja v nemških orožarnah. Maks se je kot otrok podil po vrtovih in poljih svojega očeta v Turiniji. Prvo veselje je doživel, ko mu je oče podaril malega poniža. To je bilo za njegov deseti rojstni dan. Ko je začel hoditi v šolo, ni kazal posebnih posebnosti. Rad pa je slikal in koval pesmice. Zaradi neprestanih norčij, ki jih je Maks uganjal, je oče sklenil, da ga pošlje v zamejstvo in sicer v Francijo, da bi pridobil na resnosti. Eden od sorodnikov naj bi ga spremljal,

toda on se je znal tega jarma otresti in je odpoval sam. Kmalu je imel prazne žepce in še dolg povrhu. Čeprav se je bal ostrih pridig, se je vendar vrnil domov. Vpisal se je na srednješolsko šolo v Eisenachu in objubil, da bo pridren.

Beg z doma

Ko je leta 1914 izbruhnila vojna, je njegov oče med prvimi odrinil na bojišče kot topniški oficir. Maks je bil tedaj star dvajset let. Še malo, pa bi moral tudi on odrinuti na fronto. Toda nikakor mu ni šlo v glavo, da bi se moral boriti proti Franciji, deželi, kjer je preživel toliko veselih dni. V naglici je pobral nekaj hrane in denarja ter je popihlal od doma. Šel je v Francijo, kjer se je vpisal v tujsko legijo. Poslali so ga v Saïdo, kjer se je spoznal z nekim dekletom, Marijo po imenu. Od tod je odšel v Tonkin, kjer je bil deset let. Po desetih letih se je vrnil spet v Saïdo in poiskal Marijo, ki ji je bilo sedaj dvajset let. Kmalu sta se poročila in žena ga je spremljala povsod. V teku svoje vojne službe si je Maks pridobil celo vrsto odlikovanj. Končno je

Svojevrsna dostava pošte na Laponskem

Na skrajnem severnem koncu Evrope leži Lapponka, ki danes večinoma pripada Finski. Prav do konca svetovne vojne je ta zemlja spadala pod rusko oblast. Lapponko so prištevati med najbolj puste dežele na svetu. Takrat je prebivalo tu samo nekaj tisoč potujočih Laponcev in par sto ruskih kolonistov, ki jih je trda usoda pregnala v najoddaljenejši kot svoje države. Vsak je živel zase, ločen od vsega sveta.

Življenje teh samotarjev se je v letu 1917 popolnoma izpremenilo, ko je postala Finska samostojna država in je tri leta pozneje zavzela ozek dohod k Severnemu ledenemu morju. Tu je bilo edino pristanišče na Finskem, ki ni bilo zaledenelo.

Ravno radi tega je postala severna Lapponka pomembna za finsko državo. Finci so podaljšali avtomobilsko cesto, ki so jo začeli graditi že Rusi med svetovno vojno. Cesto so podaljšali do pristanišča Linahamari ob Ledenem morju, to je skoraj 70 stopinj severne širine. Ob tej avtomobilski cesti so se začeli naseljevati finski kolonisti in vlada je stori la vse, da bi gospodarsko podprla skrajno neobljudeno novo deželo.

Poštne skrinjice na borovcih

Na 531 km dolgi cesti opravljajo promet državni avtomobili in v novejšem času oskrbujejo tudi redno poštno službo. Na ta način je prebivalstvu Laponske zdaj popolnoma priključeno k finski državi, in se pridno dopisujejo, čitajo vneto dnevno časopisje iz skoraj dva tisoč kilometrov oddaljenega glavnega mesta in tako lahko zasledujejo vse važne svetovne dogodke.

Ker traja avtomobilska služba skozi vse leto, se dostavlja pošta tudi pozimi v dolgih polarnih nočeh. Tako so prebivalci severne Laponske končno rešeni večne samote.

Kako se razvija torej poštni promet v najskrajnejšem severu naše zemlje? Med dvema glavnima poštama uradoma Rovaniemi na jugu in Lii-

napičil čas, ko sta se z ženo lahko vrnila v Francijo.

Delavec v Grenoblu

Kljub dolгим letom ni čutil nobene potrebe, da bi videl svojo rodino. Zvedel je, da so njegova dva brata v vojni ubili. Zvedel pa je tudi — kar ga je navdalo s čudnimi čustvi — da je njegov oče poveleval zloglasni »debeli Bert« in da njegovi starši, napol uničeni, še vedno živijo v Turiniji. Z ženo sta se naselila v Grenoblu, kjer si je Maks poiskal delo kot delavec. Na vrata skromnega stanovanja je zapisal: Maks von Roda. Od preteklosti mu ni ostalo ničesar drugega, kakor razoren obraz in žuljave roke. Ob nedeljah je zbiral okrog sebe bivše legionarje in so obujali stare spomine. Pred kratkim mu je umrla žena. Ves potrt in žalosten je stopal za krsto pokojnice, ki ga je prej zvesto spremljala na trdi življenjski poti.

»Na križ ji bom dal vklesati »baronica von Roda«, gotovo bo zadovoljna.« tako je končal mož svojo težko življenjsko zgodbo.

Hitra dostava

Razdelitev pisem, razglednic in časopisov v posamezne poštne skrinjice oskrbuje avtoprevoznik, ki je istočasno tudi pismošojca. Ti avtoprevozniki so se poleg svoje glavne službe temeljito izurili kot pismošojci. Avtobusi se ustavijo za nekaj sekund, pismošojci skočijo do poštne skrinjice, dvigne pokrov, vrže časopis, zapre pokrov in se hitro povzpne v avtobus. To je včasih tako hitro, da se avtomobilu niti ni treba čisto ustaviti.

Kako pa napravijo kmetje, če hočejo oddati pismo? Tudi za to je v polni meri poskrbljeno. Pisma in razglednice vržejo enostavno v skrinjico in priložijo potreben denar za znamke. Da pa pismošojca ve, da je treba odnesti pošto, zataknejo kmetje na skrinjico belo zastavo, ki jo potem pismošojca zopet sname, ko vzame pisma s seboj. V avtomobilu potem uredijo pošto in nalepijo potrebne znamke.

Poštne skrinjice v rekah

Poleg velike ceste je v Severni Laponski tudi veliko vodnih cest, po katerih vozijo kolonisti urno in spretno z motornimi čolni, nekateri izmed njih tudi opravljajo poštno službo. Najbolj zanimiv potni promet je pač na široki reki Paat, ki predstavlja tudi mejo med Norveško in Finsko. Dolgo časa teče Paat skozi jezera. Po njej plava tisoče debel k norveškemu mestu Kirkenes. Sredi te reke je meja med obema državama in ob tej vodni meji uredi reke so postavile poštne skrinjice, prav kakor ob veliki avtomobilski cesti.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 15. marca: 12. Pesmi iz zvočnih filmov (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Kvintet trobil — 14. Napovedi 18. Mladinska ura: a) Slovenski dežel pri odkritju v Afriki v 19. stol. (g. dr. Valter Bohinec); b) Papični zmagi (g. M. Zor) — 14.40 Nacionalizacija industrije (g. Avgust Kuhar) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Razvoj opere v Zagrebu (Anton Dobronić) — 19.50 Prirodopisne zanimivosti (g. prof. Fr. Pengov) — 20. Koncert frančiškanskega cerkvenega zbora (sodeluje gđ. Valerija Heybalova), vmes orgle solo (p. Salv. Majhenič) — 21.15 Salonski kvartet — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Orglice in harmonika (gg. Petan Frances in Stanko Avgust).

Drugi programi

Sreda, 15. marca: Belgrad: 20. Humor — 21. Pevski koncert — 21.15 Klavir — Zagreb: 20.30 Ljubljana — Praga: 20.35 Godalni kvartet — Sofia: 19.30 Bizetova opera »Carmen« — Varšava: 21. Klavir — 22.05 Madžarski koncert — Budimpešta: 19.40 Igra — 22. Operni orkester — 23.10 Ciganski orkester — Trst-Milan: 17.15 Pianino — 21. Opera »Mali Marat« — Rim-Bari: 21.35 Vijoлина — Florence: 20.30 Opera »Crispien« — Dunaj: 20.10 Plesna glasba — Lipsko: 20.10 Simf. orkester — Köln: 21.20 Bizetov večer — Vratislava-Monakov: Plesni večer — Strassbourg: 20.30 Beethovneve skladbe.

Zemljevid češkoslovaške republike, ki se je včeraj združila na tri kose: na Češko z Moravsko (na levi), Slovaško (v sredini) in Karpatsko Ukrajino (na skrajnem desnem koncu). Črno pobarvano ozemlje na zemljevidu je tisto, ki so ga Nemci, Madžari in Poljaki zasedli po lanskih septemberskih dogodkih. Tudi včeraj je v korakala od treh strani tuja vojska na ozemlje bivše češko-slovaško-ukrajinske države; iz Slezije je vdrila nemška vojska in zasedla že Moravsko Ostravo, od severovzhoda poljska in zasedla nekaj krajev v Karpatski Ukrajini, od juga pa madžarska vojska na področje med Mukachevom in Chustom. Tako se češko-slovaška drobi še dalje

Norman Raily

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Much preračunava, koliko ima do svoje žrtve prav kakor zver, ki hoče planiti na svoj plen, nagonsko oceni razdaljo, ki napadaleca loči od napadenca. In kakor zver zlepa ne skače na svoj plen zama, tako tudi Much ne bi hotel zgrešiti svoje žrtve.

Ce bi zgrešil, bi to pomenilo, da je boj izgubil.

Much preži in se pripravlja za ekok. Burno mu razbija žila v grlu, vroče mu je od razburjenja pred bojem, ki ga bo pravkar moral začeti bitti na življenje in smrt.

Zdaj, zdaj bo ta odločilni boj pričel! Konj je prišel prav pod vejo, na kateri sedi Much. Samo korak naj še stopi naprej, in končano bo...

Dickon niti ne sluti, kaj se mu pripravlja. Odkod in na kakšen način pa naj bi tudi slutil?

Mirno sedi na svojem konju in razmišlja o tem, kako lepa se mu je bila nenadoma ponudila prilika, da se bo maščeval kralju Rihardu z Levjim srcem. Rihardu, ki mu je bil odvzel plemstvo čast ter mu zaplenil vse premoženje!

Za ročaj prijema Dickon z levico, in kadarkol zgrabi za ročaj, ee mu zazdi, da se je dotaknil neizbežne kraljeve smrti.

Tedaj pa je nenadoma začutil na hrbtu težko breme in močan udarec. Kakor bi bil nanj z velike višine padel kamen

in ga udaril z vso močjo na tilnik, se mu je zazdelo.

Stresel se je kakor bi hotel nekaj zvaliti s hriba in z vratu, v tem pa je že začutil, kako se je sam zakolebal na konju, se nagnil postrani, roka mu je sama od sebe morala izpustiti vajeti, ki jih je bila prej čvrsto stiskala v pesti. V hipu ee je s tem neznanim težkim bremenom vred znašel v mrzli vodi.

Kaj se je bilo zgodilo?

Much je bil pričakal ugodnega trenutka in ko se mu je zazdelo, da je prišel pravi čas, je z drevesa gibčno skočil Dickonu naravnost na hrbet, mu obvil z obema rokama vrat ter se mu obesil ob levo stran teška kakor kamen.

Dickon na to ni bil niti najmanj pripravljen. Takoj je izgubil ravnotežje ter padel s konja v vodo.

Preplašena žival ee je vzpela, planila kviku in se naglo izkocabala iz reke. Zdirjala je z brega v temni gozd na drugi strani reke.

Skoraj istočasno sta pomolila svoji glavi iz vode Dickon in Much. Divje eta se spogledala dva sovražnika, ki se do tega trenutka prav za prav nista še niti dobro videla.

Oba eta si bila drugemu na jasnem, da gre zdaj enemu ali drugemu za življenje. Boj ne bo prej končan, dokler eden ali drugi ne bo mrtev obežal v vodi.

Spravila sta ee, vee mokra, pokoncu,

si pogledala v oči, ki so bile polne smrtnega sovratva. Oba sta začutila, vsak pri sebi, da sta v smrtni nevarnosti. V ekri bi za obrambo lastnega življenja eta zgrabila za meče in navalila drug na drugega.

Much je čudovito mirno in lahkotno prenašal silovito močne udarce Dickona, ki se je bil očitno nadejal, da bo s človekom neznatne postavice z lahkoto opravil že po prvem spopadu, po nekaj zamahih.

Much je Dickonove udarce vzdrževal čudovito mirno in premišljeno. Odbijal jih ee s preračunanimi udarci. Sam ni napadal, tako da ee je zdelo, kakor bi štedil svoje moči za pozneje in le pazil, kdaj ee bo jezni sovražnik z nepremišljenimi napadi in udarci izrpal. To je bilo tem lažje in njegov postopek tem pametnejši, kajti borba ee je bila v vodi, v kateri je bilo premikanje na vso moč težavno, saj je že za vsako, tudi najmanjšo kretnjo človek moral porabiti polovico več moči kakor bi jo porabil, če bi ee bojeval v navadnih razmerah na kopnem.

Narahlo in bledikasto ee je razlila erbrna luč poznega meseca, ki se je bil ta trenutek izvelkel iz oblčne grmade, na vodno gladino. Zasijali so valovi kakor bi ee po strugi pretekalo samo suho erbro.

Dickon je napadal vedno bolj divje in nepremišljeno. Much pa je ohranil hladno, trezno glavo, pazil je in se previdno umikal Dickonovim silovitim udarcem, ki ee bili od časa do časa izvrstno preračunani in preudarjeni na uspeh. In v trenutku, ko je Dickon zamahnil s svojim, težkim, ostrim mečem proti Muchovi glavi ter mislil, da je bil to brez dvoma njegov zadnji zamah, ker ba z njim prav go-

tovo končal boj in ubil razbojnika, ki se mu je bil predznil prekrizati pot, ko je moral opraviti tako obsežno, pomembno in nevarno nalogo, ki ee mu jo bili naložili mogočeni gospodarji — vselej ee je Much spretno umaknil grozeči smrti. Potopil ee je v vodo ali pa je kakor divja mačka gibčno skočil v stran. Dickonov udarec je zgrešil cilj, namesto po Muchovi glavi, je njegov meč zadel v vodo, da je zamoloko zašumelo. Ničesar ni mogel opraviti proti nasprotniku, ki ee je znal izogibati tako pametno in spretno.

Dolgo časa je borba potekala na ta način. Dickon je divje napadal, in ker ni ničesar dosegel, se ee od minute do minute bolj togotil. Jezilo ga ee, da ne bi mogel on, ki je bil vendar na glasu kot izborn mečevalec, ničesar opraviti proti navadnemu, emešnemu cestnemu razbojniku. Much ee je samo branil in čakal trenutka, ko se bo Dickon od neprestanih brezplodnih napadov utrudil ter se začel zaletavati vanj brezglavo in kar na slepo.

Prišel je pravi čas. Much je nenadoma spremenil način svojega bojevanja. Iz obrambe je prešel sam v napad, pa ne prenašljivo in strastno kakor ee ta delal Dickon, ampak premišljeno in previdno.

Pazil je skrbno, da ne bi nasledel zvitemu in spretnemu nasprotniku. Dokler ee je branil, ee bil lahko do kraja spoznal način in sposobnosti svojega močnejšega nasprotnika. Moral ee je potihem priznati, da ee je Dickon na mečevanje kaj dobro razumel. Nevarne ee je bil, ker ee bil od sile okreten in dobro založen s poznavanjem sleparekih umetnij in presenečenj v borbi z mečem.

Sklenil je zato, da bo v tej borbi sam

izbral orožje, ki je nevarnejše kakor surova moč in golo poznavanje presenetljivih udarcev. Za zvitost ee je odločil, kajti edino v tej lastnosti ee je imel za boljšega od svojega nasprotnika. Z zvitostjo je hotel ohromiti in onemogočiti Dickonovo moč in znanje, ki eta bila nad njegovima.

Samo tedaj je prav za prav prehajal v napad, kadar ee nasprotnikov meč zgrešil svoj cilj in radi težekega udarca, ki ga ee bil napotil na Mucha na vso moč besni Dickon, pljusnil v vodo, odkoder ga gospodar ni mogel takoj izvleči.

Dickona ee ob takih prilikah vrglo naprej, njegova lastna sila ga ee neodoljivo potegnila za seboj. Ni ee mogel ustavljati. Tako priliko ee Much vselej nemudoma izkoristil in ta prav temeljito. V vsej tej borbi ee bil Much ves čas v toliko v prednosti, v kolikor ee znal ohraniti večji duševni mir, zbranost in trezno glavo, povrhu pa ee tudi znal boljše in pravilnejše oceniti nasprotnikove kretnje ter uganiti njegovo vsakokratno namero.

Dickon ee besnel edajle huje. Začutil ee, da ee postaja utrujen, boja pa kar ni ni ee mogel dokončati.

Oči ee se mu nenadoma od jeze zalile e krvi. Potrpežljivost ga ee zapustila, besenost ee mu ee razlila po vsem telesu. Pognal ee je kakor tiger pri skoku, zamahnil in udaril... mislil ee, da ee udaril in zadel Mucha po glavi... tako imenitno in silovito ee bil zamahnil, meč ee zasijal skozi zrak in ee zalesketal v mesečini kakor blisk... na Muchovo glavo ee bil naperjen... prostor med njegovim mečem in Muchovo glavo ee bil prav ta hip odprt, Much ni bil pazil na to vrzel... njegova glava ni bila zavarovana.